

6 april 1959

U 3706/59 - C 46 - P1/PS9.

Phg 687/17

GEHEIM

Land: West-Duitsland.
Onderwerp: Het Duitse vraagstuk.

Referenties:

Feitelijke datum: Maart 1959.

Datum van waarneming: Begin april 1959.

Bron: Betrouwbaar.

Informant: Een medewerker van de Bundesminister für gesamt-deutsche Fragen.

Opmerkingen:

Verzonden aan: de Minister van Buitenlandse Zaken.

Aan Zijne Excellentie de Minister-President, Prof. Dr L.J.M. BEEL

Plein 1813 no. 4

's-GRAVENHAGE.

West-Duitsland

HET DUITSE VRAAGSTUK**GEHEIM**1. Berlijn

Voor wat het geallieerde verkeer te land betreft beginnen zich oplossingen af te tekenen. De Engelsen hebben de volgende constructie bedacht: de geallieerden hebben op grond van bijzondere overeenkomsten het recht van ongehinderde toegang tot Berlijn. Zij moeten daarom bereid zijn zich te legitimeren als personen die recht op die ongehinderde toegang kunnen doen gelden. Om die reden moeten zij bereid zijn hun papieren ook aan mogelijke DDR-functionarissen te tonen. Dat impliceert geen erkenning. Hoe men aan oostelijke zijde een dergelijk optreden zou willen interpreteren is van geen belang. Een dergelijke oplossing veronderstelt ook de goede wil van de andere zijde: de DDR-autoriteiten zouden zich namelijk inderdaad dienen te beperken tot het kennisnemen van de legitimatie- en "Begleit"-papieren, en niet moeten pretenderen een controlerecht op de vervoerde inhoud te hebben.

Voor wat het civiele verkeer te land betreft zijn er geen moeilijkheden: dit wordt al sinds jaar en dag geheel door DDR-instanties gecontroleerd.

Moeilijker is de situatie op het gebied van het luchtverkeer. Wanneer de Sowjets eenvoudig hun functies in de luchtveiligheidsdienst in Berlijn aan de DDR overdragen, dan komen de westelijke landen voor een dilemma te staan: óf zij onderhouden de verbindingen uitsluitend met militaire toestellen, óf de civiele maatschappijen gaan op eigen

risico vliegen (hetgeen tot moeilijkheden met de verzekeringsmaatschappijen zal leiden), óf men tracht in het kader van de nieuwe situatie tot een arrangement te komen. In dat laatste geval zal de DDR zich tot allerlei bereid verklaren, mits door het Westen maar onderhandelingen met DDR-organen op een voldoende hoog niveau worden aanvaard.

2. Onderhandelingen met organen van de DDR

Het algemeen beleid van de Bondsregering ten aanzien van dit punt wordt beheerst door twee gezichtspunten: géén volkenrechtelijke erkenning enerzijds, maar anderzijds tot aan de grens van het mogelijke gaan wanneer de belangen van de Oostduitse bevolking kunnen worden gediend. Er worden telkens ad hoc beslissingen genomen, op grond van afweging van deze twee factoren. Hoe belangrijker een bepaalde zaak voor de zonebevolking is, hoe hoger ook het onderhandelingsniveau dat de Bondsregering bereid is te slikken. Tot nu toe onderhandelde men steeds op een zo laag mogelijk niveau, maar hield de mogelijkheid open om te gaan tót de rang van staatssecretaris (exclusief). Men sluit echter nu al de mogelijkheid niet uit, dat het in een bepaalde situatie wenselijk zou kunnen zijn een contact van staatssecretaris tot staatssecretaris te aanvaarden.

De Bondsregering, die op tal van gebieden al een vrij intensief contact met organen van de DDR onderhoudt, beseft dat zij tegenover de westelijke mogendheden een moeilijke "case" heeft: zij verlangt namelijk dat de westelijke mogendheden minder ver in hun feitelijke contacten met de DDR gaan dan zij zelf bereid is te doen. Zij gelooft

dat zij zulks op goede gronden doet, en wel omdat "innerdeutsch" contact, dat erkenning uitsluit, de fictie van het voortbestaan van één Duitsland ondersteunt. In die opvatting is alle feitelijk contact tussen Oost- en Westduitsland een Duitse binnenlandse aangelegenheid. Indien de westelijke geallieerden echter hetzelfde zouden kunnen doen als wat de Bondsrepubliek meent te kunnen doen, dan zou dat betekenen, dat zij in feite de Sowjet-Unie uit haar verplichtingen in verband met de eenheid van Duitsland zouden "entlassen" en er toe zouden bijdragen de verantwoordelijkheden van de Sowjet-Unie naar de DDR te verleggen.

Hoe sluitend de argumentatie ook mag zijn, de Bondsregering beseft, dat het in het buitenland moeilijk te "verkopen" is, dat de westelijke mogelijkheden terughoudender moeten zijn dan de Bondsregering zelf. In zoverre maakt de Bondsregering zich voor de toekomst weinig illusies: waarschijnlijk zal het steeds onvermijdelijker worden in ieder geval te erkennen, dat de DDR een feitelijk bestaand organisme is. Sommigen beginnen zich al af te vragen of het niet beter is om in dit verband zélf het tijdstip te bepalen waarop men openlijk van dit inzicht blijk geeft (en tegelijkertijd probeert daarvoor van de andere zijde een of andere prijs betaald te krijgen) in plaats van te wachten toteenvoudig de feiten dwingen en men voor een fait accompli wordt geplaatst, waarbij men ook geen enkele prijs meer bedingen kan. (Bij deze redenering is niet gedacht aan enigerlei vorm van volkenrechtelijke erkenning).

3. Oder-Neisse

Het is langzamerhand in de Bondsregering een meerderheidsopinie, dat als er ooit spra-

ke zou zijn van een hereniging, zulks wel ten koste van de Oder-Neisse-gebieden zou moeten gaan. De regering meent echter, dat het geen zin heeft om dit "Verzicht" reeds nu uit te spreken, omdat daarmee iets wat een concessie zou moeten zijn al bij voorbaat uit de hand gegeven wordt. Bovendien acht zij het binnenlands-politiek onmogelijk een dergelijke "Verzicht"-verklaring af te leggen, omdat daarmee te veel verantwoordelijkheid op de schouders van de regering en de meerderheidspartijen zou komen te liggen. Waar men aan denkt is de mogelijkheid van een "Volksabstimmung" met als inzet de vraag: wat wilt U - hereniging met de Sowjet-zone maar dan afzien van de Oder-Neisse-gebieden, of vasthouden aan onze claim op deze gebieden, maar dan afzien van de hereniging. - In elk geval zou voor iedere Duitse regering een rechtstreeks "Verzicht" bijzonder smartelijk zijn en daarom zou iedere Duitse regering naar een weg zoeken om de verantwoordelijkheid in belangrijks mate te verleggen naar de Duitse bevolking zelf.

- Hoewel dus de inhoud van De GAULLES verklaring over een Duitse hereniging binnen de huidige grenzen wel overeenstemt met dat wat ADENAUER hierover denkt, vindt men het tijdstip van De GAULLES mededeling ter zake toch zeer ongelukkig.
